

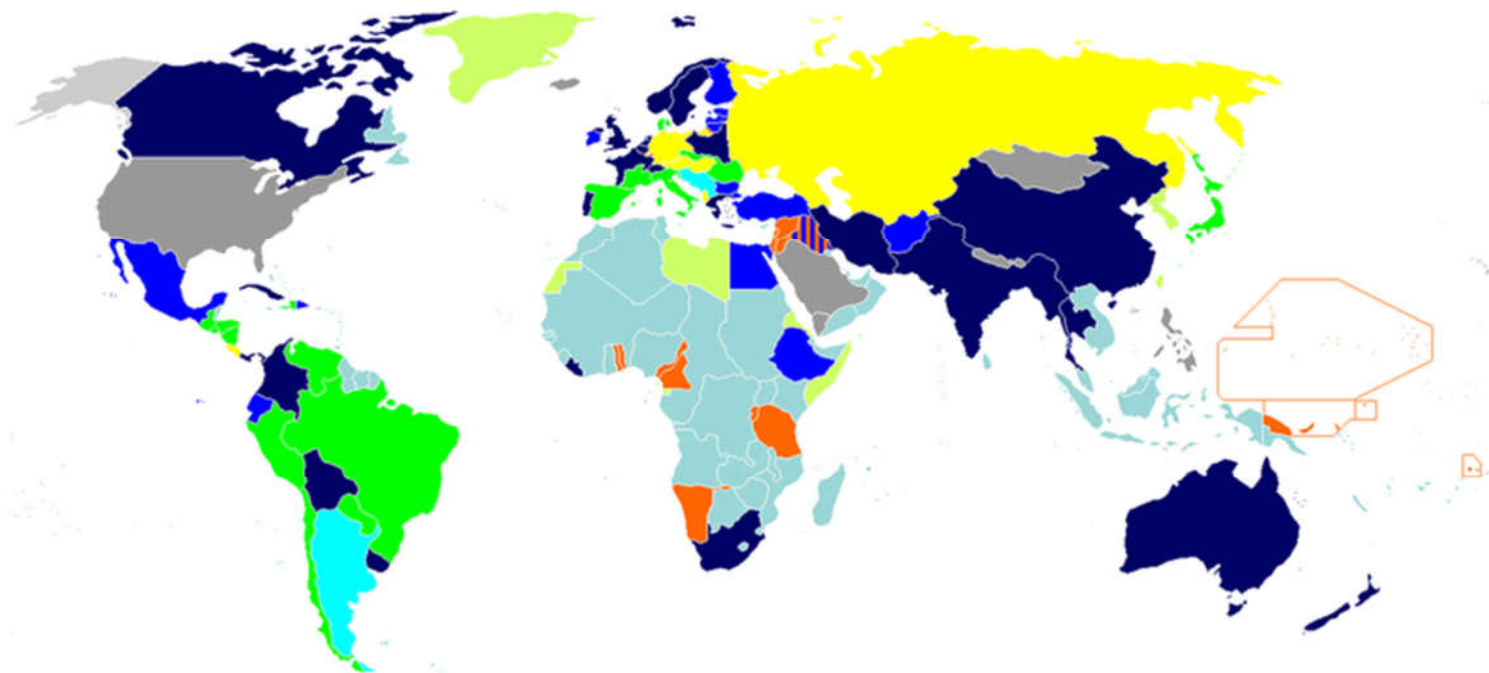
Inicjatywy na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka

Tomasz A. Winiarczyk

Liga Narodów

- ❑ międzynarodowy związek niezależnych państw, powołany do życia po I wojnie światowej i działający faktycznie do końca 1939
  - formalnie rozwiązany uchwałą Zgromadzenia Ligi Narodów 18 IV 1946
- ❑ Statut Ligi Narodów stanowił część wersalskiego traktatu pokojowego z 28 VI 1919
- ❑ Założycielami było siedem państw. Na początku 1920 w skład Ligi Narodów wchodziły już 43 państwa.
  - Nie należały wówczas USA, ZSRR (należał w latach 1934-1939), Japonia i Niemcy (przyjęte w 1926, wystąpiły z Ligi Narodów w 1933).
  - Polska była członkiem od 1920.
- ❑ Zadaniem Ligi Narodów było likwidowanie sporów międzypaństwowych na drodze pokojowej. Założenia programowe określone zostały w 26 artykułach statutu, które zobowiązywały członków do nieuciekania się do wojny, utrzymywania jawnych stosunków międzynarodowych, ścisłego przestrzegania sprawiedliwości i poszanowania wszelkich zobowiązań wynikających z traktatów.

	Founding member that stayed until the end		League of Nations mandate
	Founding member that left and joined again		Never members
	Founding member that left		Colonies of members
	Joined later and stayed until the end		Colonies of members that left
	Joined later and left later		Colonies/territories of non-members

League
of
Nations

pakt Brianda-Kellogga

- zwany również paktem paryskim lub paktem przeciwojennym
- pierwszy traktat ustanawiający wyrzeczenie się wojny jako instrumentu polityki narodowej
- podpisany w Paryżu 27 sierpnia 1928 r. przez 11 krajów: Australia, Kanada, Czechosłowacja, Niemcy, Indie, Wolne Państwo Irlandzkie, Włochy, Nową Zelandię, Afrykę Południową, Wielką Brytanię i Stany Zjednoczone
  - wsparcia udzieliły cztery dalsze kraje - Polska, Belgia, Francja (w marcu) i Japonia (w kwietniu)
  - wejście Paktu w życie zostało proklamowane na 24 lipca 1929
  - finalnie Pakt podpisały 62 państwa
- Pakt Brianda-Kellogga zawarto poza Ligą Narodów, toteż nie został unieważniony wraz z jej zniknięciem.
- Formalnie nadal jest wiążącym aktem prawa międzynarodowego, nie zawierając klauzuli umożliwiającej wypowiedzenie go

klauzula Radbrucha

- ❑ Gustav Radbruch – niemiecki filozof i profesor prawa (1878-1949)
- ❑ *lex iniustissima non est lex, czyli prawo krańcowo niesprawiedliwe nie jest prawem*
  - przed II wojną światową w zachodniej filozofii prawa dominował skrajny, ortodoksyjny pozytywizm prawniczy: każda norma prawna, wydana przez odpowiedni organ państwowy w odpowiedniej formie i w odpowiedni sposób jest częścią systemu prawa i jest normą bezwzględnie obowiązującą
  - praktyka III Rzeszy – której instytucje stanowiły prawo zgodnie z pozytywistycznymi kryteriami legalności, ale z pogwałceniem podstawowych zasad etycznych – spowodowała, że orzeczenia Trybunału Norymberskiego musiały się zatem odwoływać nie do niemieckiego prawa stanowionego (lex), ale do „prawa naturalnego” (ius) i moralnych ocen sędziów

procesy norymberskie

- ❑ sądowe postępowania karne prowadzone w latach 1945-1949 przeciwko głównym zbrodniarzom III Rzeszy toczone przed Międzynarodowym Trybunałem Wojskowym w Norymberdze
  - Od 20 listopada 1945 do 14 kwietnia 1949 przeprowadzono łącznie 13 procesów norymberskich wytoczonych przeciwko osobom odpowiedzialnym za zbrodnie nazistowskie z czasu III Rzeszy.
  - Łącznie w stan oskarżenia zostało postawionych 185 osób.

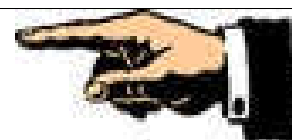

1945 – utworzenie ONZ

- ❑ ONZ stawia sobie za cel zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, rozwój współpracy między narodami oraz popieranie przestrzegania praw człowieka.
- ❑ 25 kwietnia 1945 – pierwsza konferencję ONZ w San Francisco, w której uczestniczyło 50 państw założycieli z całego świata (za członka ONZ od założenia uznawana jest też Polska).
- ❑ 25 czerwca 1945 – podpisano Kartę Narodów Zjednoczonych, akt prawny regulujący działalność ONZ.
- ❑ 24 października 1945 – powołanie do życia ONZ
  - postanowienia konferencji ratyfikowało pięciu przyszłych stałych członków Rady Bezpieczeństwa (Chiny, Francja, ZSRR, Wielka Brytania i USA) oraz większość pozostałych państw członkowskich.

1957 – plan Rapackiego

- ❑ projekt dotyczący stopniowego rozbrowienia konwencjonalnego i utworzenia strefy bezatomowej w Europie Środkowej zaproponowany w 1957 roku przez ówczesnego ministra spraw zagranicznych PRL Adama Rapackiego

1959 – Układ w sprawie Antarktyki

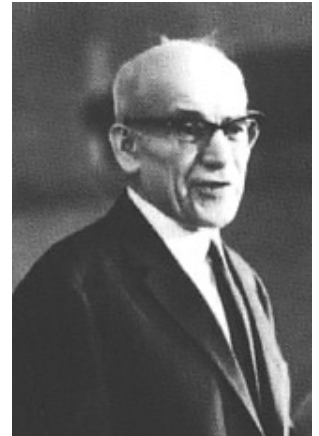
- podpisany w Waszyngtonie, który postanawia, że obszar Antarktyki może być wykorzystywany wyłącznie w celach pokojowych
- sygnatariuszami jest 45 państw
- traktat wraz z dokumentami pokrewnymi tworzy System Traktatu Antarktycznego

1962 – ustanowienie „gorącej linii”

- system bezpośredniej łączności między Białym Domem a Kremlem, umożliwiający przywódcom obu supermocarstw natychmiastowe przeprowadzenie rozmowy w sytuacjach kryzysowych
- zainicjowany w 1963, podczas kryzysu kubańskiego, w memorandum, w którym oba państwa zobowiązały się do zainstalowania i utrzymania w stałej sprawności systemu bezpośredniej łączności
- początkowo linia nie miała stałego charakteru, a do rozmów nie używano telefonów, ale dalekopisów

1963 – plan Gomułki

- ❑ projekt dotyczący zatrzymania zimnowojennego wyścigu zbrojeń
- ❑ w odpowiedzi na zarzuty państw NATO wobec poprzedzającego go planu Rapackiego, plan Gomułki nie miał naruszać równowagi militarnej

1963 – układ o zakazie doświadczeń z bronią jądrową w atmosferze, przestrzeni kosmicznej oraz pod wodą

- ❑ traktat podpisany w Moskwie
- ❑ sygnatariuszami jest 125 państw

1967 – układ o zasadach działalności państw w zakresie badań i wykorzystywania przestrzeni kosmicznej (łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi)

- zwany potocznie "układem kosmicznym"
- podpisany równocześnie w Londynie, Moskwie i Waszyngtonie
- nakazuje wykorzystanie wyżej wymienionych obszarów wyłącznie w celach pokojowych
- sygnatariuszami są 94 państwa

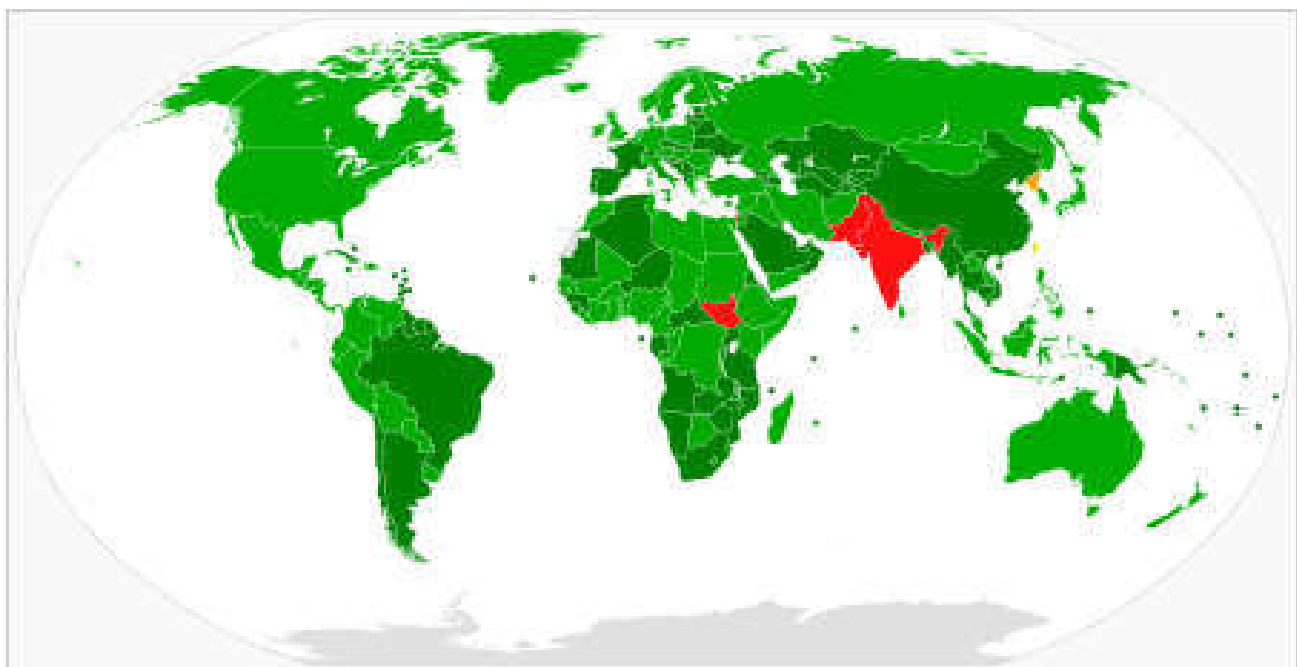
1967 – układ o zakazie broni jądrowej w Ameryce Łacińskiej

- podpisany w Meksyku w 1967
- zwany potocznie układem z Tlatelolco
- sygnatariuszami jest 29 państw regionu

1968 – Układ o nierozprzestrzenianiu broni jądrowej

- ❑ międzynarodowy traktat zabraniający państwom posiadającym technologię budowy broni jądrowej sprzedaży jej do krajów, które tej technologii nie posiadają i jednocześnie zobowiązanie państw, które jej nie posiadają do zaprzestania prób jej rozwoju
  - całość prac nad pokojowym wykorzystaniem energii atomowej została poddana kontroli Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej
- ❑ do końca 2003 ratyfikowało go 189 państw – więcej niż jakikolwiek inny traktat
- ❑ jedynymi państwami, które nie podpisały układu są Izrael, Indie, Pakistan i Sudan Południowy
  - Korea Północna, która przystąpiła do traktatu w 1985, w kwietniu 2003 jednostronnie się z niego wycofała

Państwa-sygnatariusze traktatu.

- Podpisany i ratyfikowany
- Państwo przystąpiło do układu
- Państwo uznaje postanowienia, choć nie podpisało ([Tajwan](#))
- Państwo wystąpiło z układu ([Korea Północna](#))
- Państwo nie podpisało traktatu ([Indie](#), [Izrael](#), [Pakistan](#), [Sudan Południowy](#))

1971 – układ o zakazie umieszczania broni jądrowej i innych rodzajów broni masowej zagłady na dnie mórz i oceanów oraz w jego podłożu

- podpisany w Londynie, Moskwie i Waszyngtonie
- sygnatariuszami są 92 państwa

1972 – Konwencja o zakazie broni biologicznej i toksynowej

- traktat podpisany 10 kwietnia 1972, zakazujący sygnatariuszom rozwijania, przekazywania oraz nabywania broni biologicznej
- nie zawiera on zakazu stosowania broni chemicznej, odwołuje się jednak do postanowień Protokołu Genewskiego w tym zakresie
- w związku z licznymi naruszeniami konwencji 14 września 1992 Rosja, Stany Zjednoczone i Wielka Brytania zapoczątkowały prace nad wzmocnieniem reżimu stojącego na straży postanowień traktatu
  - 8 grudnia 2006 prace zakończyła konferencja przeglądowa, która ustaliła nowe środki weryfikacji działań związanych z bronią biologiczną
- Obecnie konwencja wiąże 155 państw.

1972 – SALT I

- ❑ Strategic Arms Limitation Treaty (SALT I)
- ❑ pierwszy z układów o ograniczeniu zbrojeń strategicznych podpisany 26 maja 1972 roku między USA, a ZSRR podczas wizyty prezydenta USA Richarda Nixona w Moskwie
- ❑ dotyczył redukcji systemów obrony przeciwrakietowej – ograniczono liczbę wyrzutni rakietowych do stu, a do sześciu liczbę stacji radiolokacyjnych.
- ❑ układ ten stał się porażką USA, ponieważ naruszył równowagę strategiczną na korzyść ZSRR

1979 – SALT II

- ❑ Strategic Arms Limitation Treaty (SALT II)
- ❑ druga runda rokowań w sprawie ograniczenia zbrojeń strategicznych między USA a ZSRR, zakończona podpisaniem 18 czerwca 1979 traktatu ustalającego limity ilościowe i jakościowe systemów broni strategicznej
- ❑ już w chwili podpisywania traktat budził on liczne wątpliwości i nie został ratyfikowany przez Senat USA

1981 – Układ o zakazie lub ograniczeniu użycia pewnych broni konwencjonalnych, które mogą być uważane za powodujące cierpienia lub mające niekontrolowane skutki

- podpisany w Nowym Jorku
- sygnatariuszami jest 41 państw
- konwencja ma charakter ramowy, tzn. można dołączyć do niej nowy protokół w razie pojawienia się nowego rodzaju "niehumanitarnej" broni
- obecnie obejmuje trzy protokoły:
  - I) dotyczący amunicji, której odłamki są niewykrywalne dla promieni rentgenowskich (szkło, drewno, tworzywa sztuczne),
  - II) zakazu lub ograniczenia stosowania niektórych min (min-pułapek, min lądowych),
  - III) zakazu lub ograniczeń stosowania broni zapalających;

1984 – Układ o całkowitej likwidacji raket krótkiego i średniego zasięgu

- zawarta 8 grudnia 1987 w Waszyngtonie pomiędzy USA i ZSRR
- dot. całkowitej likwidacji arsenałów raketowych pocisków balistycznych pośredniego (IRBM) oraz średniego zasięgu (MRBM) obu układających się stron, a także zakazu jej produkcji, przechowywania i używania
- dążenie Rosji do wycofania się z traktatu INF
  - spotyka się to oficjalnie z niezbyt stanowczym sprzeciwem USA, a nieoficjalnie nawet ze zrozumieniem – bo zakaz dotyczy tylko tych dwu państw

1985 – układ ustanawiający strefę wolną od broni jądrowej na południowo-wschodnim Pacyfiku

- zwany także układem z Rarotonga,
- podpisany w Rarotonga Wyspy Cooka
- układ zakazuje doświadczeń, produkowania i używania broni jądrowej w rejonie południowo-wschodniego Pacyfiku
- sygnatariuszami jest 11 państw regionu

1987 – plan Jaruzelskiego

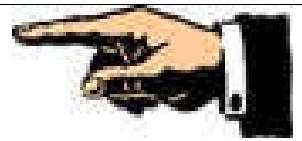
- projekt dotyczący ograniczenia zimnowojennego wyścigu zbrojeń i budowy zaufania w stosunkach międzynarodowych
- sformułowany przez gen. Wojciecha Jaruzelskiego powstał w 1987 roku
- plan nie był zatem typową propozycją rozbrojeniową, ale raczej zbiorem celów do zrealizowania

1990 – Układ ws. sił konwencjonalnych w Europie (CFE)

- ❑ podpisany w Paryżu
- ❑ traktat wprowadzał ograniczenia 5 kategorii uzbrojenia konwencjonalnego na terytoriach państw-sygnatariuszy:
  - czołgów (pułap zbiorowy 40 tysięcy sztuk),
  - systemów artyleryjskich (40 tysięcy),
  - bojowe wozy opancerzone (60 tysięcy),
  - samolotów bojowych (13 600)
  - śmigłowców (4 tysiące)
- ❑ sygnatariuszami jest 30 państw europejskich oraz Stany Zjednoczone i Kanada
  - Rosja zawiesiła członkostwo

1991 – START I

- ❑ układ o redukcji i ograniczeniu strategicznych zbrojeń ofensywnych START I (*Strategic Arms Reduction Treaty*)
- ❑ podpisany w Moskwie w 1991 - już po rozpadzie ZSRR
- ❑ układ zobowiązywał sygnatariuszy do redukcji (w ciągu 7 lat) ilości wszelkich wyrzutni (naziemnych, zainstalowanych na łodziach podwodnych i w samolotach strategicznych) rakiet balistycznych do 1600 po każdej ze stron oraz redukcję ilości głowic jądrowych do 6000 po każdej ze stron
- ❑ dodatkowym dokumentem był tzw. Protokół Lizboński podpisany w 1992 przez Białoruś, Kazachstan i Ukrainę, w którym państwa te zobowiązywały się do przekazania Rosji w ciągu 7 lat rozmieszczonych na ich terytoriach arsenałów wojskowych

1992 – Traktat o otwartych przestworzach (Open Skies Treaty)

- też: układ otwartego nieba
- podpisany 24 marca 1992 w Helsinkach przez 27 państw członków NATO oraz byłego Układu Warszawskiego
- dotyczy możliwości dokonywania lotów kontrolnych nad terytoriami państw sygnatariuszy, których celem jest obserwacja lotnicza działalności wojskowej, co ma służyć budowie zaufania i bezpieczeństwa międzynarodowego
- obecnie stronami są 34 państwa w ramach OBWE
– USA wycofały się 2020

1992 – układ w sprawie stanu osobowego konwencjonalnych sił zbrojnych w Europie

- podpisany w Helsinkach
- układ ustanawiał górny pułap liczebności armii w poszczególnych państwach-sygnatariuszach traktatu
- jego sygnatariuszami są strony układu CFE
– stanowi uzupełnienie CFE

1993 – START II

- układ o dalszej redukcji i ograniczeniu strategicznych zbrojeń ofensywnych START II
- podpisany w Moskwie w 1993
- zobowiązywał obie strony do dalszej, dwuetapowej redukcji arsenałów atomowych, jego celem jest całkowita likwidacja naziemnych rakiet wielogłowicowych, tzw. rakiet ciężkich oraz redukcja głowic jądrowych do poziomu 3000 lub 3500 sztuk w każdym państwie
- START I oraz START II miały zmniejszyć arsenały jądrowe dwóch mocarstw o około 70%**

1993 – Konwencja o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów

- obowiązuje od 29 kwietnia 1997
- wiąże 182 państwa
- zakazuje produkcji, rozwoju, składowania, przekazywania i nabywania oraz użycia broni chemicznej
- sygnatariuszy mają udzielać informacje o posiadanej broni tego rodzaju i jej zniszczenia oraz udostępnienia danych na temat przemysłu chemicznego
- nad przestrzeganiem traktatu czuwa Organizacja ds. Zakazu Broni Chemicznej, której siedziba znajduje się w Hadze

1994 – porozumienie z Wassenaar

- ❑ Porozumienie z Wassenaar w sprawie Kontroli Eksportu Broni Konwencjonalnej oraz Dóbr i Technologii Podwójnego Zastosowania
- ❑ zawarte w miasteczku Wassenaar koło Hagi, przejmując funkcje organizacji COCOM, która powołana w czasach zimnej wojny – miała za cel kontrolować eksport do krajów bloku wschodniego

1995 – Układ w sprawie strefy bezatomowej w Azji Południowo-Wschodniej

- ❑ tzw. traktat z Bangkoku (*Southeast Asian Nuclear-Weapon-Free Zone Treaty*)
- ❑ w pełni wszedł w życie 2001
- ❑ 10 sygnatariuszy

1996 – traktat o całkowitym zakazie prób z bronią jądrową

- Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty
- zatwierdzony przez Zgromadzenie Ogólne ONZ
- do jego wejścia w życie wymagana jest ratyfikacja przez 44 państw wyszczególnionych w układzie
  - spośród nich proces ratyfikacyjny zakończył się w 34 państwach, jednak Indie, Pakistan i Korea Północna nie złożyły jeszcze swych podpisów
  - oznacza to, że jak na razie nie wszedł w życie
- łącznie traktat podpisany został przez 177 państw, z czego 138 go ratyfikowało

1996 – Układ w sprawie strefy bezatomowej w Afryce

- tzw. Traktat z Kairu (*African Nuclear Weapons Free Zone Treaty*)
- wszedł w życie 2009
- 38 sygnatariuszy

1996 – Porozumienie w sprawie subregionalnej kontroli zbrojeń

- tzw. porozumienie florenckie
- wzorowane na CFE, a odnoszące się jedynie do terenu byłej Jugosławii

1997 – Konwencja o zakazie użycia, składowania, produkcji i przekazywania min przeciwpiechotnych oraz o ich zniszczeniu

- tzw. Traktat ottawski
- umowa międzynarodowa (traktat, konwencja) mająca na celu wyeliminowanie użycia min przeciwpiechotnych jako środka walki zbrojnej.
- uchwalona na konferencji dyplomatycznej w Oslo i wyłożona do podpisu w Ottawie
- weszła w życie 1 marca 1999
- do czerwca 2013 roku podpisana przez 161 państw

1999 – Adaptowany traktat o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie

- ❑ podpisany w związku z rozpadem ZSRR i rozwiązaniem Układu Warszawskiego w 1991 w czasie konferencji OBWE w Stambule
- ❑ zmodyfikowany traktat na razie nie wszedł w życie
  - 14 lipca 2007 roku prezydent Władimir Putin podpisał dekret zawieszający uczestnictwo Rosji w CFE (Rosja i tak go nie przestrzegała)
  - 10 marca 2015 MSZ Rosji ogłosił, że całkowicie zrywa traktat z 1990 CFE

2002 – Traktat o redukcji strategicznych broni ofensywnych

- ❑ umowa zawarta w Moskwie podczas szczytu George Bush–Władimir Putin
- ❑ zapowiada redukcję liczby głowic jądrowych do poziomu 1700 - 2200 dla obu stron do 31 grudnia 2012 oraz potwierdza ważność układu START I
- ❑ SORT to tylko **deklaracja**, a nie wiążący układ międzypaństwowy, brak mu mechanizmów weryfikacji i kontroli przestrzegania umowy

2003 – Inicjatywa przeciwko proliferacji (Inicjatywa krakowska)

- ❑ 31 maja 2003 roku w Krakowie Prezydent George W. Bush ogłosił Inicjatywę Przeciwko Proliferacji Broni Masowego Rażenia (Proliferation Security Initiative - PSI).
- ❑ W jej ramach Polska i USA wraz z innymi państwami na całym świecie działają wspólnie na rzecz takiego zmniejszenia ryzyka, aby broń masowego rażenia nie wpadła w ręce terrorystów, nie trafiła do krajów bandyckich lub na czarny rynek.

2006 – Globalna inicjatywa zwalczania terroryzmu nuklearnego

- ❑ partnerstwo 85 państw i czterech oficjalnych obserwatorów, działających na rzecz wprowadzenia w życie zbioru wspólnych zasad nuklearnego bezpieczeństwa. cel: wzmocnienie globalnej zdolności zapobiegania, wykrywania i reagowania na terroryzm nuklearny

inicjatywy UE

- ❑ Strategia przeciwko proliferacji broni masowej zagłady przyjęta w grudniu 2003 r.
- ❑ „Nowe kierunki działań Unii Europejskiej na rzecz zwalczania rozprzestrzeniania broni masowego rażenia i systemów jej przenoszenia” przyjęte w grudniu 2008 r.

2006 – Instrument finansowy UE na rzecz wspierania demokracji i prawa człowieka

- ❑ cel: przyczynienie się do rozwoju i ugruntowania demokracji i praworządności, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności w krajach trzecich (spoza UE)
- ❑ finansowanie może przyjąć formę m.in.: dotacji na projekty, zamówienia publicznego, umowy o pracę
- ❑ beneficjenci to m.in. podmioty sektora niepaństwowego: organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w tym pozarządowe organizacje non profit i niezależne fundacje polityczne, organizacje społeczności lokalnych, a także agencje, instytucje i organizacje non profit sektora prywatnego, ich sieci na poziomie lokalnym, krajowym, regionalnym i międzynarodowym

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DZIAŁAJĄCE NA RZECZ POKOJU, DEMOKRACJI I PRAW CZŁOWIEKA

Światowa Rada Pokoju

- Utworzona w 1950 r. w Warszawie, podczas II Światowego Kongresu Obrońców Pokoju.
- Od początku istnienia do końca lat 80. była uzależniona politycznie i finansowo od Związku Radzieckiego, który rocznie przeznaczał na jej kontrolowanie środki finansowe w wysokości 50 mln dolarów.
- W 1950 roku Światowa Rada Pokoju była inicjatorką politycznego orędzia nazwanego apelem sztokholmskim.
- Po rozpadzie ZSRR została zreorganizowana.

Międzynarodowa Akademia Pokoju

- ❑ międzynarodowy ruch pokojowy z siedzibą w Nowym Jorku, utworzony w 1970 roku z inicjatywy ówczesnego sekretarza ONZ U Thanta
- ❑ zrzesza osoby fizyczne i komitety narodowe z ponad 130 państw świata
- ❑ główny cel: szkolenie osób zawodowo związanych z polityką międzynarodową i dyplomacją w celu doskonalenia umiejętności negocjacji, mediacji i pokojowego rozstrzygnięcia sporów

Lekarze Przeciw Wojnie Nuklearnej

- ❑ międzynarodowym stowarzyszeniem narodowych organizacji medycznych, których celem jest zapobieganie zagrożeniom związanym z wojną jądrową i dążenie do całkowitego zniesienia broni jądrowej
- ❑ laureat Pokojowej Nagrody Nobla 1985

Konferencja Pugwash

- ❑ **Konferencja Pugwash w Sprawie Nauki i Problemów Światowych**
- ❑ ruch uczonych na rzecz rozbrojenia i pokoju
- ❑ opracowuje raporty dla rządów poszczególnych państw w sprawie broni atomowej (i innych broni masowej zagłady)
- ❑ w 1995 organizacja ta i jej ówczesny prezydent Józef Rotblat otrzymali Pokojową Nagrodę Nobla

The Open Society Institute

- ❑ prywatna fundacja założona przez George'a Sorosa – amerykańskiego miliardera, pochodzącego z żydowskiej rodziny węgierskiej
- ❑ cel: promowanie demokracji, praw człowieka i reform społeczno-ekonomicznych

Międzynarodowa Kampania na rzecz Zakazu Min Przeciwpiechotnych

- organizacja międzynarodowa walcząca o wyeliminowanie min przeciwpiechotnych
- założona w 1992
- ważny sukces: wprowadzenie w życie traktatu ottawskiego w roku 1997
- laureat Pokojowej Nagrody Nobla 1997 (wraz z Jody Williams – założycielką)

POKOJOWE NAGRODY NOBLA – wybrani laureaci

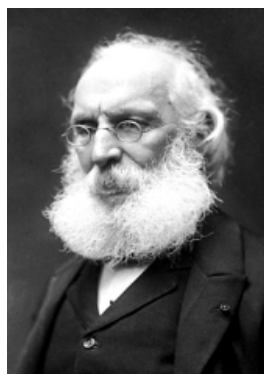

kto przyznaje i za co?

- ❑ Zgodnie z wolą fundatora laureaci nagrody wybierani są przez pięcioosobowy Norweski Komitet Noblowski, którego członkowie są powoływani przez Storting.
- ❑ Pokojowa Nagroda Nobla jest przyznawana kandydatom (ludziom lub organizacjom), którzy wykonali największą lub najlepszą pracę na rzecz braterstwa między narodami, likwidacji bądź ograniczenia stałych armii i udziału oraz promowania kongresów pokojowych.

1901 – Frédéric Passy i Henri Jean Dunant

- ❑ Passy był naturalnym wyborem na pierwszego laureata odkąd był jednym z głównych założycieli Unii Międzyparlamentarnej i organizatorów pierwszego Światowego Kongresu Pokojowego
- ❑ Dunant to założyciel Czerwonego Krzyża i inicjator Konwencji Genewskiej

1910 – Międzynarodowe Biuro Pokoju

- Za działalność łączącą społeczeństwa pokojowe w różnych krajach

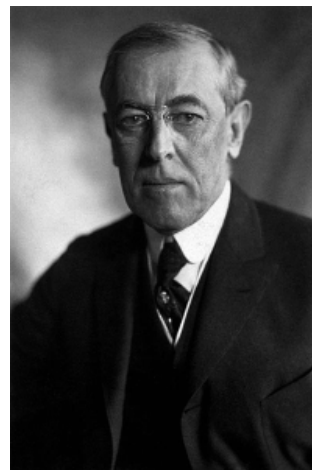
1917, 1944, 1963 – Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża

- Za działalność na polu pomocy humanitarnej

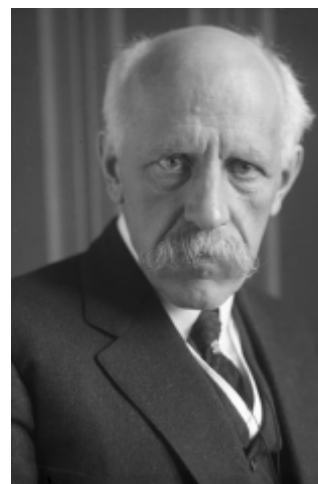
1919 – Woodrow Wilson

- ❑ Założyciel Ligi Narodów
– prezydent USA

1922 - Fridtjof Nansen

- ❑ Twórca paszportu nansenowskiego dla uchodźców

1953 – George Marshall

- Pomysłodawca Planu Marshalla, przewodniczący Amerykańskiego Czerwonego Krzyża

1964 – Martin Luther King

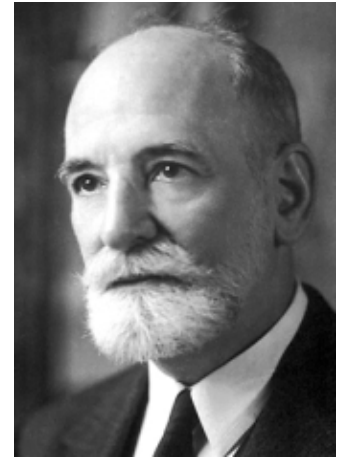
- Działacz na rzecz praw obywatelskich i zniesienia segregacji rasowej

1968 – René Cassin

□ Przewodniczący Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

– był też współtwórcą Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka

1973 – Henry Kissinger i Lê Đức Thọ

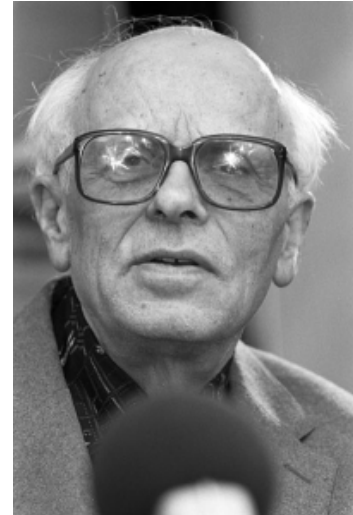
□ Za negocjacje w czasie konfliktu w Wietnamie

1975 – Andriej Sacharow

- Za kampanię na rzecz praw człowieka
  - dysydent rosyjski
  - jeden z twórców radzieckiej bomby termojądrowej

1978 – Anwar Sadat i Menachem Begin

- Za Porozumienie Camp David

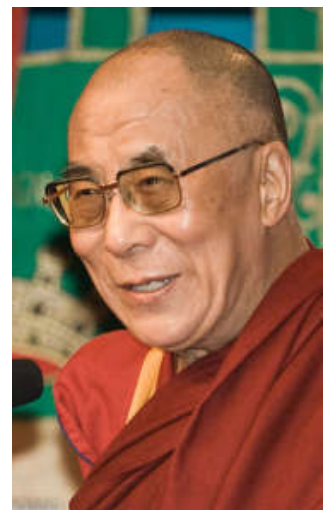
1983 – Lech Wałęsa

☐ Lider związku zawodowego Solidarność

1989 – Tenzin Gjaco (Dalajlama XIV)

☐ Komitet pragnie podkreślić fakt, że w walce o wyzwolenie Tybetu Dalajlama konsekwentnie przeciwstawia się stosowaniu przemocy. Zamiast tego, opowiadał się za rozwiązaniami pokojowymi opartymi na tolerancji i wzajemnym szacunku w celu zachowania dziedzictwa historycznego i kulturalnego jego narodu.

1990 – Michaił Gorbaczow

- Za jego wiodącą rolę w procesie pokojowym charakteryzującym dzisiaj ważne części międzynarodowej społeczności

1991 – Aung San Suu Kyi

- Za jej pokojową walkę o demokrację i prawa człowieka w Birmie

1993 – Nelson Mandela i Frederik de Klerk

- Za ich wkład w pokojowe obalenie polityki apartheidu i stworzenie fundamentów demokracji w Republice Południowej Afryki

1994 – Szimon Peres, Icchak Rabin, Jasir Arafat

- Za ich wysiłki na rzecz pokoju na Bliskim Wschodzie

2002 – Jimmi Carter

- ❑ Za dziesięciolecia jego nieustrudzonych wysiłków w poszukiwaniu pokojowych rozwiązań konfliktów międzynarodowych, propagowania demokracji i praw człowieka i promowania rozwoju gospodarczego i socjalnego

Nagrody Nobla przyznano też podmiotom międzypaństwowym

- ❑ 1954, 1981 – Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców
- ❑ 1965 – UNICEF
- ❑ 1969 – Międzynarodowa Organizacja Pracy
- ❑ 1988 – siły pokojowe ONZ
- ❑ 2001 – ONZ i Kofi Annan
- ❑ 2005 – Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej i Muhammad el-Baradei
- ❑ 2012 – Unia Europejska
- ❑ 2013 – Organizacja ds. Zakazu Broni Chemicznej

bibliografia

- pl.wikipedia.org
- portalwiedzy.onet.pl (Encyklopedia WIEM)
- podręczniki wyd. Operon